

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Suomen Olympiakomitea ry:n lausunto koskien hallituksen esitysluonnosta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnossamme haluamme painottaa Valtion liikuntaneuvoston julkaiseman lausunnon¹ tavoin sitä, että sote-uudistuksessa on erittäin tärkeää huomioida liikunta osana ennaltaehkäisevää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, sairauksien hoitoa ja kuntoutusta. Väestön liian vähäisellä liikunnalla on merkittäviä kansanterveyteen ja -talouteen liittyviä vaikutuksia sekä inhimillisiä haittoja. Kiinnittämällä huomiota riittävään liikkumiseen ja muihin elintapoihin, voidaan pienentää terveysriskejä ja ehkäistä monia sairauksia kaiken ikäisillä.

Erityisesti haluamme kiinnittää huomiota seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- 1) Maakunnan roolin ja vastuiden vahvistamiseen väestön hyvinvoinnin ja terveyden (hyte) edistämässä
- 2) Liikuntaneuvonnan palveluketjujen saumattomuuteen sote-maakuntien ja kuntien sekä palveluketjun muiden toimijoiden välillä
- 3) Hyte-rahoitusosuuksien määrään ja rahoituksen perusteena olevien indikaattoreiden tarkoituksenmukaiseen koostumukseen

Maakunnan rooli väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä

Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointia koskevan uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Sote-järjestämislain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, yhteentoimivat ja kustannusvaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jäisivät kuntien tehtäviksi, mutta edistämistehtävä olisi myös sote-maakuntien tehtävä.

Maakunnan roolia ja vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä olisi aiheellista painottaa ja edelleen vahvistaa myös kirjauksissa. Sote-järjestämislakiehdotuksen §7, ensimmäisen momentin tekstissä todetaan, että maakunnan "on myös asetettava suunnittelussaan tavoitteet, joilla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja tuottaminen edistää hyvinvointia ja terveyttä." Tämä tulisi kirjata vielä laajemmin siten, että maakunnan on myös asetettava suunnittelussaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet. Näin täytetään lain tarkoitus edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä. Koko väestöön kohdistuva hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen voi olla esimerkiksi fyysiseen aktiivisuuteen ja muihin elintapoihin liittyvää yleistä neuvontaa ynnä muuta ennaltaehkäisevää työtä.

Saumattomat liikuntaneuvonnan palveluketjut

On tärkeää, että lakiehdotuksen §7 painottaa maakunnan yhteistyötä kunnan ja yhteisöjen välillä sekä

¹ Kts. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/sote-uudistus/>

järjestöjen edellytysten edistämistä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Tässä lausunnossa tarkastelemme asiaa erityisesti liikuntaneuvonnan palveluketjujen kannalta, vaikkakin elintavat muodostavat kokonaisuuden ja tilanteen mukaan voidaan tarvita laajemmin useisiin elintapoihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

Nykyiset hyvät käytännöt elintapaohjauksen, ml. liikuntaneuvonnan palveluketjuissa on voitava säilyttää uudistuksen jälkeenkin. **Erityisesti tulee huolehtia siitä, että sote-palvelujen järjestämisen siirtyessä maakunnille liikuntaneuvonnan palveluketjut organisoidaan siten, että yhteistyö palveluketjujen toteutuksessa sote-maakunnan ja kunnan välillä ja palveluketjujen muiden toimijoiden kuten järjestöjen kanssa on sujuvaa.** Edellytyksenä tälle ovat selkeä työn- ja vastuunjako, toimiva tiedonkulku, yhteistyötä tukevat toimintatavat ja toimielimet sekä riittävät resurssit.

On tärkeää varmistaa, että sote-palveluiden siirtyessä maakunnan vastuulle liikuntaneuvonnan palveluketjut eivät katkea maakunnan ja kunnan välillä niissä kunnissa, joissa ne ovat jo käytössä. Niissä kunnissa, joissa niitä ei ole, tulee varmistaa edellytykset palveluketjujen toteutumiselle siten, että maakuntien järjestämistä sosiaali- ja terveyspalveluista rakentuu selkeitä ja asiakaslähtöisiä palveluketjuja neuvontaa ja ohjausta kaipaavan henkilön tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja ohjaamisesta neuvontapalveluiden ja siitä omaehtoisen ja/tai organisoidun liikkumisen piiriin.

Liikuntaneuvonnan palveluketjujen kehittämistä tulee jatkaa yhteistyössä kuntien liikuntapalveluiden ja maakuntien sote-toimijoiden sekä alueen muiden toimijoiden kuten kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa sekä huolehtia kolmannen sektorin (esim. seurat ja yhdistykset) mahdollisuuksista ja resursseista toimia osana palveluketjuja. Kuntalaiselle ja myös ammattilaiselle tämä näyttäytyy niin, että kunnan alueella kaikkien liikuntapalveluita tuottavien toimijoiden palvelut ovat helposti löydettävissä.

Hyte-osuudet ja niiden perusteena olevat indikaattorit

Laki sote-maakuntien rahoituksesta §15 sisältää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen ja laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta §15 sisältää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan.

Pidämme erittäin tärkeinä näiden hyte-osuuksien lakiehdotuksiin sisällymistä, toimeenpanoa ja riittävää tasoa. Jaettavien summien osuuksien kokonaisrahoituksesta tulee olla riittävän suuria, jotta niillä on todellista kannustinvaikutusta sekä maakunnille että kunnille väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteiden toteuttamiseksi, hyte-työstä koituvien tulosten tavoittelemiseksi ja niitä kuvaavien ajantasaisten tietojen tuottamiseksi. Siksi **hyte-kertoimen osuutta tulisi kasvattaa nyt suunnitellusta 1 prosentista isommaksi. Arvioimme, että vähintään noin 3 prosentin osuudella olisi kannustinvaikutus maakuntiin.**

Osuuksien laskennan perusteiksi on esitetty sisältyväksi sekä toimintaa että tuloksia kuvaavia indikaattoreita. Haluamme kiinnittää huomiota siihen, että myös sote-maakunnan toimintaa kuvaavissa indikaattoreissa otettaisiin huomioon elintapaohjauksen ja -neuvonnan toteutuminen laajasti kaikissa sellaisissa tapauksissa, joissa elintapojen muutoksilla voitaisiin vaikuttaa terveystieteiden ennaltaehkäisyyn ja sairauksien hoitoon. Tämä osaltaan vahvistaisi maakunnan roolia hyte-työssä sekä varmistaisi elintapatukeen liittyvien palveluketjujen toteutumista maakunnan ja kunnan toimintojen rajapinnassa. Pidämme tärkeänä myös sitä, että kuntatason indikaattoreihin sisältyy sekä kunnan liikuntapalveluiden (ml. liikuntaneuvonta) kuin kuntalaisten fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn mittareita.

Toimenpide-ehdotukset:

- Maakunnan roolia ja vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on aiheellista painottaa ja edelleen vahvistaa myös kirjauksissa. Lakiehdotuksen §7 tulisi sisältää kirjauksen siitä, että maakunnan

on myös asetettava suunnittelussaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet.

- Sote-palvelujen järjestämisen siirtyessä maakunnille liikuntaneuvonnan palveluketjut tulee organisoida siten, että yhteistyö palveluketjujen toteutuksessa sote-maakunnan ja kunnan välillä ja palveluketjujen muiden toimijoiden kuten järjestöjen kanssa on sujuvaa.
- Hyte-kertoimen osuutta tulisi kasvattaa nyt suunnitellusta 1 prosentista isommaksi. Arvioimme, että vähintään noin 3 prosentin osuudella olisi kannustinvaikutus maakuntiin.

Helsingissä 24.9.2020

Mikko Salonen
toimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea